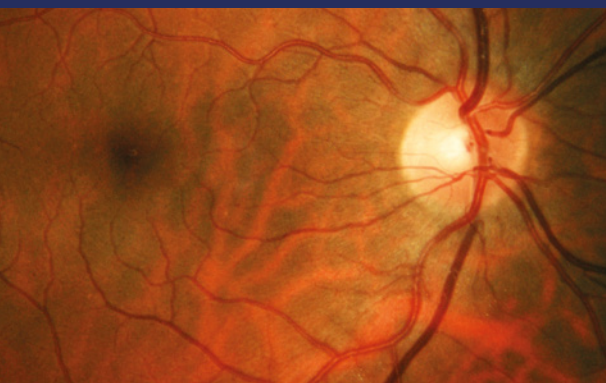

PODSTAWY OKULISTYKI

DLA STUDENTÓW MEDYCYNY
I LEKARZY RODZINNYCH

pod redakcją
Iwony Grabskiej-Liberek

PODRĘCZNIK REKOMENDOWANY PRZEZ POLSKIE TOWARZYSTWO OKULISTYCZNE

Spis treści

Zespół autorów | 7

Rozdział 1

Anatomia narządu wzroku | 9

Małgorzata Mrugacz, Mariusz Falkowski

Rozdział 2

Choroby aparatu ochronnego oka | 19

Bożena Romanowska-Dixon

Rozdział 3

Choroby twardówki i nadtwardówki | 37

Bożena Romanowska-Dixon

Rozdział 4

Choroby rogówki i transplantologia | 43

Dariusz Dobrowolski

Rozdział 5

Zapalenia błony naczyniowej | 61

Agnieszka Kubicka-Trząska

Rozdział 6

Choroby soczewki | 83

Monika Sarnat-Kucharczyk, Paweł Smoliński, Ewa Mrukwa-Kominek

Rozdział 7

Choroby siatkówki | 99

A. Część zachowawcza | 99

Jerzy Mackiewicz, Joanna Dolar-Szczasny

B. Część chirurgiczna | 117

Marcin Stopa, Maksym Ciesielski, Piotr Rakowicz

Rozdział 8

Nowotwory wewnątrzgałkowe | 137

Bożena Romanowska-Dixon

Rozdział 9

Neurookulistyka | 157

Wojciech Lubiński, Barbara Nowacka

Rozdział 10

Choroby oczodołu | 185

Danuta Karczewicz

Rozdział 11

Wybrane problemy okulistyki dziecięcej | 199

Alina Bakunowicz-Łazarczyk, Beata Urban

Rozdział 12

Jaskra | 215

Joanna Wierzbowska

Rozdział 13

Chirurgia refrakcyjna | 249

Iwona Grabska-Liberek, Łukasz Kotodziejski, Dawid Wiącek, Aleksandra Opala

Rozdział 14

Podstawy wyrównania wad refrakcji w korekcji okularowej i kontaktologii | 275

Andrzej Piotrowski, Michał Budnicki

Rozdział 15

Objawy oczne w chorobach systemowych | 291

Monika Modrzejewska

Rozdział 16

Stany nagłe w okulistyce | 361

Iwona Grabska-Liberek, Justyna Izdebska

Rozdział 17

Badania w okulistyce | 409

Dorota Tarnawska, Wojciech Lubiński

Rozdział 18

Genetyka w okulistyce | 453

Dariusz Śladowski

Rozdział 19

Przegląd najważniejszych wytycznych Polskiego Towarzystwa Okulistycznego | 473

Iwona Grabska-Liberek, Julita Majszyk-Ionescu

Klucz odpowiedzi | 480

Zespół autorów

prof. dr hab. n. med. Alina Bakunowicz-Łazarczyk

Klinika Okulistyki Dziecięcej z Ośrodkiem Leczenia Zeza
Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

mgr Michał Budnicki

optometrysta, specjalista aplikacyjny z zakresu chirurgii refrakcyjnej, dyrektor regionalny

lek. Maksym Ciesielski

Klinika Chorób Oczu, Katedra Chorób Oczu i Optometrii,
Szpital Kliniczny im. Heliodora Świącickiego w Poznaniu

prof. dr hab. n. med. Dariusz Dobrowolski

Katedra i Oddział Kliniczny Okulistyki, Wydział Nauk Medycznych w Zabrze
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
Oddział Okulistyczny, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny nr 5 im. św. Barbary
Centrum Urazowe w Sosnowcu

dr n. med. Joanna Dolar-Szczasny

Klinika Chirurgii Siatkówki i Ciąta Szklonego, Katedra Okulistyki,
Uniwersytet Medyczny w Lublinie

prof. dr hab. n. med. Iwona Grabska-Liberek

Klinika Okulistyki, Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny
im. prof. W. Orłowskiego w Warszawie
Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie

lek. Mariusz Falkowski

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku (studia doktoranckie)
Oddział Chorób Oczu, Wojewódzki Szpital Zespolony w Białymstoku

dr hab. n. med. Justyna Izdebska

Katedra i Klinika Okulistyki, Warszawski Uniwersytet Medyczny
Samodzielny Publiczny Kliniczny Szpital Okulistyczny w Warszawie
Centrum Mikrochirurgii Oka Laser, Klinika prof. Jerzego Szaflika w Warszawie

prof. dr hab. n. med. Danuta Karczewicz

dr n. med. Łukasz Kotodziejski

Klinika Okulistyki, Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny
im. prof. W. Orłowskiego w Warszawie
Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie

dr hab. n. med. Agnieszka Kubicka-Trząska

Klinika Okulistyki i Onkologii Okulistycznej
Katedra Okulistyki, Uniwersytet Jagielloński *Collegium Medicum* w Krakowie

prof. dr hab. n. med. Wojciech Lubiński

II Katedra i Klinika Okulistyki, Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie
Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 2 w Szczecinie

prof. dr hab. n. med. Jerzy Mackiewicz

Klinika Chirurgii Siatkówki i Ciąta Szklistego, Katedra Okulistyki,
Uniwersytet Medyczny w Lublinie

lek. Julita Majszyk-Ionescu

Klinika Okulistyki, Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny
im. prof. W. Orłowskiego w Warszawie
Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie

dr hab. n. med. Monika Modrzejewska, prof. PUM

II Katedra i Klinika Okulistyki, Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie
Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 2 w Szczecinie

prof. dr hab. n. med. Małgorzata Mrugacz

Samodzielna Pracownia Rehabilitacji Narządu Wzroku, Uniwersytet Medyczny w
Białymstoku
Klinika Okulistyki Dziecięcej, Uniwersytecki Dziecięcy Szpital Kliniczny w Białymstoku

prof. dr hab. n. med. Ewa Mrukwa-Kominek

Klinika Okulistyki Katedry Okulistyki, Wydział Nauk Medycznych w Katowicach,
Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach
Oddział Okulistyki Dorosłych, Uniwersyteckie Centrum Kliniczne
im. prof. K. Gibińskiego, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

dr n. med. Barbara Nowacka

II Katedra i Klinika Okulistyki, Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie
Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny nr 2 w Szczecinie

lek. Aleksandra Opala

Klinika Okulistyki, Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny

im. prof. W. Orłowskiego w Warszawie

Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie

mgr inż. Andrzej Piotrowski

optometrysta kliniczny, dyrektor ds. szkoleń wewnętrznych z optometrii

dr n. med. Piotr Rakowicz

Klinika Chorób Oczu, Katedra Chorób Oczu i Optometrii,

Szpital Kliniczny im. Heliodora Święcickiego w Poznaniu

Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

prof. dr hab. n. med. Bożena Romanowska-Dixon

Klinika Okulistyki i Onkologii Okulistycznej, Katedra Okulistyki,

Uniwersytet Jagielloński *Collegium Medicum* w Krakowie

dr n. med. Monika Sarnat-Kucharczyk

Klinika Okulistyki Katedry Okulistyki, Wydział Nauk Medycznych w Katowicach,

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Oddział Okulistyki Dorosłych, Uniwersyteckie Centrum Kliniczne

im. prof. K. Gibińskiego, Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

lek. Paweł Smoliński**prof. dr hab. n. med. Marcin Stopa**

Klinika Chorób Oczu, Katedra Chorób Oczu i Optometrii,

Szpital Kliniczny im. Heliodora Święcickiego w Poznaniu

Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu

dr hab. n. med. Dariusz Śladowski

Warszawski Uniwersytet Medyczny

prof. dr hab. n. med. Dorota Tarnawska

Wydział Nauk Ścisłych i Technicznych, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Oddział Okulistyki, Okręgowy Szpital Kolejowy w Katowicach

dr hab. n. med. Beata Urban

Klinika Okulistyki Dziecięcej z Ośrodkiem Leczenia Zeza

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

lek. Dawid Wiącek

Klinika Okulistyki, Samodzielny Publiczny Szpital Kliniczny

im. prof. W. Orłowskiego w Warszawie

Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego w Warszawie

dr hab. n. med. Joanna Wierzbowska, prof. WIM

Klinika Okulistyki, Centralny Szpital Kliniczny Ministerstwa Obrony Narodowej,

Wojskowy Instytut Medyczny w Warszawie

Szanowni Państwo,

oddajemy w Państwa ręce podręcznik posiadający rekomendację Polskiego Towarzystwa Okulistycznego, przeznaczony dla studentów medycyny i lekarzy rodzinnych. Zawarta w nim wiedza jest oparta na najnowszych doniesieniach i sposobach postępowania. Do współpracy przy jego tworzeniu zaproszeni zostali cenieni eksperci okulistyki i opiniodawcy, a przede wszystkim doświadczeni lekarze praktycy. Serdecznie dziękuję wszystkim za zaangażowanie! Każdy rozdział opisuje w przystępny sposób zagadnienia, które zostały uzupełnione o podsumowanie i pytania sprawdzające będące pomocą dla wszystkich czytelników, chcących zgłębić poruszaną tematykę. Dodatkowo przy niektórych rozdziałach zamieściliśmy kody do filmów z zabiegów chirurgicznych.

Całość kończą wytyczne Polskiego Towarzystwa Okulistycznego.

Zachęcam do lektury i zapraszam do oglądania.

**Serdecznie pozdrawiam,
Iwona Grabska-Liberek**

